

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 10. Vtrum Deus sit subiectum Theologię.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

modum inclinationis, tum per sapientiam acquisitam studio, & disciplina per modum cognitionis, ideo Dionysius de Div. nominibus cap. 2. dixit: *Hyerotheus doctus est, non solum discens, sed & patiens divina*. De sapientia, quæ est donum Spiritus Sancti, agit Sanctus Thomas ex professo 2.2. quæst. 45.

QVÆSTIO X.

Virum Deus sit subiectum Theologiæ.

S. Th. q. 1. art. 7.

1. **V**idetur subiectum sacre doctrinæ non esse Deus: primò quia ex Aristotele 1. poster. text. 1. ad subiectum scientiæ requiritur, ut de eo supponatur, quod est, & quid sit, ut habeat passiones, & proprietates, ut habeat principia, & causas, propter quas ipsi conveniant passiones, & proprietates, & ut scientia demonstret de ipso passiones, & proprietates; sed nulla ex his conditionibus convenit Deo; ergo &c. Probatur minor: primò enim in Theologia de Deo non supponitur, sed demonstratur, quod sit, cum nulla scientia demonstret de suo subiecto, quod est. Secundò de Deo non potest cognosci, quid sit, cum non possit de Deo à viatoribus haberi cognitio quidditativa: ideoque Damascenus lib. 3. de Fide cap. 24. dicit: *Impossibile est nos in hac vita cognoscere, & dicere, quid sit Deus*. Tertiò consequenter non possumus habere definitionem Dei. Quartò Deus nullas habet passiones, & proprietates. Quintò demùm cum omnia, quæ conveniunt Deo, sint incausata, non habent principia, & causas, propter quæ conveniant Deo.

2. Secundò subiectum scientiæ comprehendit, & continet sub se omnia, de quibus agitur in tali scientia; sed Deus non comprehendit, & continet omnia, de quibus agitur in sacra doctrina: nam non comprehendit sub se creaturas, & mores hominum, de quibus tamen agitur in sacra doctrina; ergo &c.

3. Tertiò videtur, quod Theologia non habeat pro obiecto attributionis Deum. Theologia enim proportionaliter correspondet Metaphysicæ; sed Metaphysica non habet pro subiecto attributionis Deum, sed ens separabile à materia; ergo.

4. Quartò catenus Deus esset obiectum attributionis in Theologia, quatenus est nobilissimum inter omnia obiecta, quæ considerantur in Theologia; sed hæc ratio non valet; alioquin Deus esset etiam obiectum attributionis in Metaphysica, homo esset obiectum attributionis in Physica, cum sit nobilissimum obiectum inter corpora naturalia, de quibus agit Physica; ergo &c.

5. Respondeo, quod subiectum sacre doctrinæ est Deus, ideoque sacra doctrina vocatur Theologia, idest sermo de Deo.

6. Probatur primò: nam ita se habet subiectum ad scientiam, sicut obiectum proprium ad potentiam, vel habitum; sed illud est obiectum proprium potentiae, vel habitus, sub cuius ratione omnia referuntur ad potentiam, vel habitum: ex. gr. obiectum proprium potentiae visivæ est lucidum, & coloratum, quia omnia sunt visibilia, & referuntur ad potentiam visivam sub ratione lucidi, & colorati: obiectum proprium habitus medicinæ est animal sanabile, quia omnia spectant ad considerationem medicinæ, in quantum habent ordinem ad animal sanabile; ergo subiectum scientiæ est, sub cuius ratione omnia spectant, & considerantur à tali scientia; sed omnia, quæ considerantur in Theologia, considerantur sub ratione Dei, hoc est in quantum sunt Deus, vel habent ordinem ad Deum, tanquam ad principium, vel finem; ergo Deus est subiectum Theologiæ.

7. Ex hac ratione constat Sanctum Thomam nomine subiecti scientiæ intelligere illud, quod recentiores vocant obiectum attributionis. Patet: nam recentiores obiectum attributionis vocant illud, quod ita primò, & per se consideratur à scientia, ut omnia alia considerentur ratione ipsius, & in quantum habent aliquem ordinem ad ipsum; sed hoc idem Sanctus Thomas vocat subiectum scientiarum; ergo. Deus igitur in sacra doctrina est subiectum, seu obiectum attributionis; omnia alia, quæ Deus non sunt, sed habent ordinem ad Deum, sunt obiecta merè attributa: proportionaliter ac in medicina, animal sanum est obiectum attributionis, omnia alia sunt obiecta attributa. Rursus sicut in medicina obiectum communis, hoc est continens omnia, quæ quomodocumque considerantur in medicina, est sanum secundum totam suam analogiam, hoc est in quantum continet animal sanum, & omnia, quæ habent aliquem ordinem ad animal sanum; sic in sacra doctrina obiectum communis est ens divinum secundum totam suam analogiam, hoc est in quantum continet Deum, & quæ dicunt ordinem ad Deum.

8. Debet adverti, quod licet in alijs potentijs, habitibus, & scientijs, subiectum assignetur sub aliqua ratione communi generica, vel specifica, eo pacto, quo obiectum potentiae visivæ est color in genere, subiectum physicæ est ens naturale in genere; tamen in sacra doctrina subiectum assignatur Deus sub ratione numerica Dei. Disparitas est, quia alia obiecta non sunt à nobis scibilia, nisi vel sub aliqua ratione universali generica, vel specifica: at Deus est scibilis sub ratione numerica huius Dei.

9. Probatur secundò conclusio: nam quia tota scientia continetur in principijs, idem est subiectum principiorum, ac totius scientiæ: ex. gr. quia principia Physicæ habent pro subiecto ens naturale, & de ipso enunciant aliqua per se nota, tota etiam Physica habet pro subiecto

icello ens naturale; sed per articulos fidei, qui sunt principia sacre doctrinæ, consideratur Deus ut primum subiectum, & alia considerantur in ordine ad Deum; ergo etiam sacra doctrina considerat Deum ut subiectum, & alia considerat in ordine ad Deum. Minor probatur: nam ut patet ex symbolo, per articulos fidei credimus Deum esse unum, esse Patrem, esse Creatorem Cæli, & Terræ, visibilibus omnium, & invisibilibus, & credimus eundem Deum esse Filium &c. ergo omnia per articulos fidei credimus relatè ad Deum, tanquam ad subiectum. Confirmatur: nam primum subiectum scientiæ est, quod primò proponitur scientiæ, cætera verò considerantur in ordine ad ipsum; sed Deus per doctrinam reuelatam primò proponit se ipsum ut Alpha, & Omega, hoc est ut primum principium, & vltimum finem omnium, cætera verò omnia proponit in ordine ad Deum; ergo.

10. Probata conclusione, & ostenso, quod Deus est subiectum Theologiæ, iudicium fert Sanctus Thomas de aliorum sententiis. Alii quidam igitur, quia non aduerterunt ad subiectum scientiæ non sufficere, ut sit, quod consideratur, sed vltius requiri, ut ratione ipsius, & in ordine ad illud considerentur cætera, assignarunt pro subiecto Theologiæ aliquid, quod in Theologia consideratur quidem, sed in ordine ad aliud. Ideò quidam cum Magistro sententiarum dixerint subiectum Theologiæ esse res, & signa: alij cum Vgone de Sancto Victore esse opera reparationis; alij demum cum Linconienti esse totum Christum, hoc est caput, & membra. Sed licet hæc considerentur, tamen considerantur in ordine ad Deum; ergo considerantur, ut obiecta attributa, ac solus Deus est subiectum, seu obiectum attributionis.

11. Quæritur, vtrum Deus sit subiectum sacre doctrinæ sub absoluta, & quidditatiua ratione Dei, an verò sub aliqua alia determinata ratione, puta sub ratione Saluatoris, Glorificatoris &c.

12. Pro intelligentia supponendum est ex Doctrina Scoti relatà à Caetano hic, quod tunc homo, sic Deus potest quadrupliciter considerari. Primò homo potest considerari sub ratione quidditatiua, & propria hominis, hoc est in quantum est animal rationale. Secundò sub aliqua ratione communi, putà in quantum est animal, est viuens &c. Tertiò in quantum habet aliquas proprietates, vel accidentia, putà in quantum est animal naturaliter mansuetum, capax musicæ &c. Quartò potest considerari relatiuè ad aliud, putà in quantum est perfectissimum animalium &c. Proportionaliter Deus potest considerari primò sub ratione absoluta, propria, & quidditatiua Dei, quæ ratione nostra est primum constitutum Dei, & fundamentum aliarum rationum, putà in quantum est ens à se. Secundò sub aliqua ratione communi, putà in quantum est substan-

tia, est viuens, est virtus. Tertiò in quantum habet attributa, quæ ratione nostra consequuntur ut proprietates, & accidentia, putà in quantum est æternus, immensus &c. Quartò demum in quantum refertur ad extrinseca, putà in quantum est prima causa omnium, est Creator, Conseruator, Glorificator.

13. Hoc posito, quæritur, vtrum Deus sit subiectum Theologiæ sub ratione absoluta, propria, & quidditatiua Dei, an sub aliqua alia ratione communi, vel attributali, vel relatiua ad extrinseca, putà sub ratione Glorificatoris, ut docuit Gregorius, vel Saluatoris, ut docuit Durandus, quos vide apud Vasquez 1. parte disp. 10.

14. Dicendum cum communi sententia Caietani, & aliorum, Deum esse subiectum Theologiæ sub propria, & quidditatiua ratione Dei.

15. Probatur: nam cum scientia contineat principia, & conclusiones, ac tum principia, tum conclusiones sint propositiones, in quibus alicui subiecto tribuuntur aliqua prædicata, illud incomplexum, quod consideratur ut subiectum, cui tribuuntur prædicata, est subiectum, seu obiectum attributionis in scientia; prædicata autem, quæ tali subiecto tribuuntur, sunt obiecta attributa: e.g. quia Metaphysica considerat ens ut subiectum, & illi tribuit, quod vel sit, vel non sit, quod non potest esse, & non esse, quod est vnum, verum, bonum, ideò ens est subiectum, seu obiectum attributionis in Metaphysica, prædicata verò, quæ enti tribuuntur, vocantur obiecta attributa; sed sacra doctrina per articulos fidei, qui sunt eius principia, & per conclusiones illas ex articulis fidei, considerat ut subiectum Deum sub ratione Dei, illique tribuit tum prædicata communia, putà, quod sit substantia, quod sit viuens, quod sit vnus; tum prædicata personalia, hoc est quod sit Pater, Filius, & Spiritus Sanctus; tum prædicata attributalia, quod nimirum sit æternus, immensus, tum prædicata relatiua ad extrinseca, putà quod sit prima causa vniuersorum, quod sit Creator, Conseruator, Glorificator &c.; ergo Deus sub ratione absoluta, & quidditatiua Dei est subiectum, & obiectum attributionis in sacra doctrina; alix verò rationes considerantur ut obiecta attributa.

16. Obijcies primò ex Agidio apud Vasq. hic disp. 10. cap. 7. num. 19. Habitus, qui considerant idem subiectum sub eadem ratione, non distinguuntur; sed Theologia naturalis considerat Deum sub ratione Dei; ergo si sacra doctrina considerat Deum sub ratione Dei, ac non potius sub ratione Glorificatoris, vel Saluatoris, vel finis supernaturalis, non distinguitur à Theologia naturali.

17. Respondeo distingo maiorem: habitus, qui considerant idem subiectum sub eadem ratione vltima, non distinguuntur, concedo: sub eadem ratione non vltima, nego; distingo eodè pacto minorem; & nego consequentem.

quantitã. Theologia naturalis, & sacra doctrina conueniunt in hoc, quod considerant idem subiectum; hoc est Deum, sub ratione Dei, quæ non est ratio formalis vltima, ac differunt in hoc, quod Theologia naturalis considerat Deum sub ratione Dei, in quantum talis ratio innotescit per lumen naturale, sacra doctrina considerat Deum sub ratione Dei, in quantum innotescit per reuelationem; ergo considerant sub diuersis rationibus vltimis, per quas definiuntur; ergo distinguuntur; ac Theologia naturalis est scientia de Deo vt noto per lumen naturale; sacra doctrina est scientia de Deo vt noto per diuinam reuelationem.

18. Obijces secundo ex Gregorio Ariminenſi apud eundem Vasquez loco citato n. 27. Omnis scientia potest de subiecto cognoscere cuncta prædicata, quæ subiecto conueniunt propter illam rationem, sub qua est subiectum; sed Deus est subiectum sub ratione absoluta Dei; ergo sacra doctrina potest de Deo cognoscere omnia prædicata, quæ Deo conueniunt ratione deitatis, adeoque potest Deum comprehendere.

19. Respondeo, distinguo maiorem: omnis scientia adæquans cognoscibilitatem subiecti, & rationis formalis, sub qua illud considerat, potest de subiecto cognoscere formaliter omnia prædicata, quæ subiecto conueniunt propter talem rationem formalem, concedo; non adæquans, nego; distinguo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Sacra doctrina licet habeat pro obiecto formali Deum sub ratione Dei, non adæquat cognoscibilitatem talis subiecti, ideoque non potest cognoscere simul explicitè omnia prædicata Dei, adeoque non potest Deum comprehendere, ex proportionali ratione, ex qua scientia beata hoc est visio beatifica non comprehendit Deum.

20. Queritur secundo, vtrum, & quo pacto subiectum scientiæ contineat omnia principia, & omnes conclusiones inferibiles à scientia.

21. Respondeo, ac dico primo cum Caietano, & Vasquez hic disp. 10. cap. 5. num. 22. cum subiectum scientiæ est aliquid genericum, continet virtualiter adæquatè omnia principia, & omnes conclusiones, quæ conueniunt tali subiecto in genere: e. gr. numerus in genere, qui est subiectum Arithmetici, continet virtualiter adæquatè omnia principia, & omnes conclusiones de numero in genere. Ratio est, quia numerus continet virtualiter adæquatè definitionem numeri; sed definitio est principium, ex quo possunt inferri omnes proprietates numeri; ergo numerus in genere continet virtualiter omnia principia, & omnes conclusiones de numero in genere, adeoque totam scientiam de numero in genere.

22. Dico secundo: cum subiectum scientiæ est aliquid genericum, principia, & conclusiones de speciebus sub ipso contentis, continet virtualiter partialiter, ac solum eo pacto,

quo genus continet species. Probatur, & explicatur: nam numerus in genere species particularium numerorum, hoc est binarij, ternarij &c. continet solum partialiter; siquidem ad species constituendas vltra genus requiritur differentia; ergo partialiter solum, continet definitiones specierum: sed definitiones specierum sunt principia, ex quibus inferuntur conclusiones; ergo solum partialiter, & inadæquatè continet principia, & conclusiones de speciebus; ergo solum partialiter, & inadæquatè continet scientiam de speciebus. Quia Scotus existimauit, quod ad hoc, vt scientia sit vna vnitatem speciei specialissimæ requiritur, vt subiectum contineat adæquatè totam scientiam; subiectum autem genericum non continet adæquatè totam scientiam de speciebus contentis sub vno genere; existimauit scientiam, quæ agit de subiecto in genere, non esse vnã specie specialissima cum scientia, quæ agit de speciebus talis generis: e. gr. scientia de numero in genere non esse vnã specie specialissima cū scientia de binario, ternario, & de alijs speciebus numerorū, adeoque tot esse species specialissimas scientiarū de numeris, quot sunt species numerorū, & Arithmetici esse scientiam vnã genere, continentem sub se tot species specialissimas scientiarum, quot sunt species specialissimæ numerorum. At alij communiter cum Caietano, Vasquez &c. putant, quod sicut potentia visiva ita est vna specie specialissima, quia specificatur in ordine ad visibilia vt sic, vt tendat in album, nigrum, & plura alia visibilia specie diuersa; sic scientia potest ita, esse vna specie specialissima, quia specificatur per ordinem ad aliquam rationem genericam, puta per ordinem ad numerum vt sic, vt consideret omnes species contentas sub tali ratione generica, puta omnes species numerorum. Ex hoc autem sequitur contra Scotum subiectum scientiæ specialissimæ, cum est aliquod genus, non continere adæquatè, sed solum partialiter principia, & conclusiones, adeoque scientiam de speciebus, vt explicatum est. Addo, quod cum Deus, qui est subiectum sacre doctrinæ, sit vnus non solum specie specialissima, sed numero, continet adæquatè omnia principia, & totam scientiam de Deo.

23. Ad 1. nego antecedens. Deus habet conditiones primi subiecti, siue obiecti attributionis. Primo enim Theologia supponit Deum esse, licet id probet etiam contra proteruos, quia scientia suprema debet etiam contra proteruos probare prima principia, quæ supponit, vt dictum est quæst. 4. num. 9. Secundo supponit aliquam descriptionem, ac definitionem Dei non perfectam, sed qualem possumus habere in hac vita. Tertiò Deus habet proprietates, & attributa non realiter, sed ratione distincta ab essentia, quod sufficit ad scientiam. Quartò demum essentia diuina est ratio, & principium, per quam de Deo demonstrantur proprietates, & attributa. Dam-

QVÆSTIO XI.

*Utrum Sacra Doctrina sit argumen-
tatiua.*

S.Th.q.1.a.8.

mascenus negat solum nos in hac vita posse cognoscere, quid Deus sit prout est in se; at non negat posse nos per creaturas formare aliquos conceptus, ac descriptiones Dei, quibus utamur loco definitionis.

24. Ad 2. distinguo maiorem: subiectum scientiæ omnia, de quibus agitur in tali scientia, comprehendit solum ut partes, species, vel accidentia, nego; ut ordinata aliquammodo ad ipsum, concedo; distinguo eodem pacto maiorem, & maiorem probationis; ac nego consequentiam. Subiectum scientiæ sufficit, ut comprehendat omnia, quæ continentur in scientia ut ordinata aliquammodo ad ipsum; sed etiam creaturæ, & mores hominum, de quibus agitur in sacra doctrina, ordinantur ad Deum tanquam ad principium, & finem; ergo sufficienter comprehenduntur in Deo tanquam in subiecto, & obiecto attributionis. Porro subiectum scientiæ diuerso modo comprehendit ea, de quibus agitur in scientia. Nam quædam comprehendit ut partes, quædam ut species, quædam ut extrinsecus ordinata ad ipsum: e. gr. ens mobile, quod est subiectum Physicæ, comprehendit materiam, & formam ut partes intrinsecas; corpora animata, & inanimata ut species; motum, & alia, accidentia corporis naturalis, comprehendit ut accidentia, vel proprietates; causas extrinsecas efficientes, & finales comprehendit ut habentes ordinem extrinsecum ad ipsa corpora. Deus propriè non habet partes, neque species, vel accidentia; sed tamen quædam Dei prædicata, e. gr. essentia, & relationes considerantur à nobis ad modum partium, virtualium; quædam considerantur ad modum accidentium, ut attributa æternitatis, immensitatis &c. Creaturæ demum, & mores hominum considerantur ut habentes ordinem extrinsecum ad Deum, tanquam ad principium, & finem.

25. Ad 3. distinguo maiorem: Theologia proportionaliter correspondet Metaphysicæ quoad omnia, nego; quoad aliqua, concedo maiorem; concedo maiorem; & nego consequentiam. Theologia correspondet Metaphysicæ præsertim quoad hoc, quod sicut Metaphysica est suprema inter naturales disciplinas, sic Theologia est suprema inter omnes omnino disciplinas. At differt quoad alia multa, & præsertim quoad obiectum attributionis. Ideo enim Metaphysica habet pro obiecto attributionis ens immateriale, quia intellectui prout abstrahit ab ente materiali, primò proponitur non Deus, sed ens immateriale ut sic; at Theologiæ per doctrinam reuelatam primò proponitur Deus, ut probatum est num. 9. ergo.

26. Ad 4. nego maiorem. Ratio, cur Deus sit obiectum attributionis in Theologia, non est, quia Deus est nobilissimum obiectum, sed quia est primum obiectum, quod proponitur per doctrinam reuelatam.

1. **V**idetur non esse argumentatiua: primò quia, ut dicit Sanctus Ambrosius lib. 1. de Fide Catholica, *Tolle argumenta, ubi fides queritur*; sed per sacram doctrinam fides queritur, ideoque de sacra doctrina, quæ continetur in sacra Scriptura Ioannis 20. dicitur, *Hæc scripta sunt, ut credatis*: ergo &c.

2. Secundo si sacra doctrina esset argumentatiua, vel esset argumentatiua ex auctoritate, vel ex ratione: neutrum dici potest: ergo &c. Probatur minor: nam argumentum ex auctoritate est infirmissimum, ut dicit Boetius lib. 6. super Topica Ciceronis propè finem; sed inconueniens est, ut sacra doctrina utatur argumento infirmissimo; ergo &c. Rursus finis sacre doctrinæ est, ut causet fidem; sed argumentum ex ratione non est aptum ad causandam fidem, immo impedit meritum fidei, iuxta illud S. Gregorij Homil. 26. in Euag. *Fides non habet meritum, ubi humana ratio præbet experimentum*; ergo &c.

3. Respondeo ponendo cum Sancto Thoma tres conclusiones. Prima conclusio est: sacra doctrina, seu Theologia non probat sua principia, hoc est articulos fidei, sed illis suppositis, procedit ad probandas conclusiones, quæ ex principiis, seu articulis fidei inferuntur. Probatur, nam scientiæ non probant sua principia, sed suppositis principiis, probant conclusiones, quæ inferuntur ex principiis, ut patet inductione in Physicâ, Metaphysicâ, Mathematicis scientiis, puta Arithmetica, Geometria &c; ergo etiam Theologia, cum sit scientia, non probat sua principia, hoc est articulos fidei, sed ijs suppositis, procedit ad inferendas conclusiones, eo pacto, quo Apostolus 1. ad Cor. 15. ex eo, quod Christus resurrexit, probat communem resurrectionem aliorum hominum.

4. Secunda conclusio est: sacra doctrina licet non probet ostensiuè sua principia, hoc est articulos fidei, tamen disputat contra negantes articulos fidei, si admittant aliquos alios articulos. Probatur: nam licet scientiæ philosophicæ inferiores, puta scientiæ Physicæ, & Mathematicæ non disputent contra negantes principia, sed hoc munus relinquunt Metaphysicæ, quæ est scientia suprema, ut docet Aristoteles Physic. lib. 1. t. 8. tamen Metaphysica, quæ est scientia suprema, disputat contra negantes principia Metaphysicæ, & inferiorum scientiarum, si aliqua alia principia admittant, & ex principiis concessis probat principia negata, ut signatè, & exercitè docet Aristoteles 4. Metaph. t. 9. & sequentibus; sed sacra

E

do-